Голові разової спеціалізованої вченої ради
Національного університету «Одеська політехніка»
Навчально-наукового інституту публічної служби та управління
доктору наук з державного управління, професору
завідувачу кафедри публічного управління та регіоналістики
Миколі МИКОЛАЙЧУКУ

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
доктора наук з державного управління, професора
Бобровської Олени Юріївни на дисертаційне дослідження
Бурдейного Олега Ігоровича на тему: «Публічне управління регіональним розвитком на основі концепції старт-спеціалізації в Україні», подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Дисертаційне дослідження Бурдейного О. І. присвячене виключно актуальній та своєчасній темі – впровадженню концепції смарт-спеціалізації в систему публічного управління регіональним розвитком України. В умовах глобалізації, стрімкої цифрової трансформації суспільства та економіки, а також необхідності післявоєнної відбудови країни, яка зазнала значних інфраструктурних, виробничих та людських втрат, особливого значення набуває пошук ефективних, науково обґрунтованих інструментів стимулювання інноваційної активності регіонів, підвищення їхньої конкурентоспроможності та здатності до структурної трансформації економіки. Традиційні підходи до регіональної політики, орієнтовані переважно на дотаційне вирівнювання диспропорцій та підтримку окремих галузей, виявили свою неефективність в умовах сучасних викликів, що потребує переходу до нової парадигми – територіально-орієнтованої (place-based) політики, яка базується на унікальних конкурентних перевагах кожного регіону.

Концепція смарт-спеціалізації (Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation – RIS3), яка є обов'язковою передумовою (ex-ante conditionality) для доступу до структурних фондів Європейського Союзу, зокрема Європейського фонду регіонального розвитку (ERDF), пропонує дієву методологію концентрації обмежених ресурсів на пріоритетних напрямах розвитку, що мають найвищий потенціал інноваційного зростання, створення доданої вартості та інтеграції у глобальні та європейські ланцюги постачання. Впровадження цієї концепції в Україні набуває особливого значення в контексті євроінтеграційних прагнень держави, оскільки дозволяє гармонізувати національну регіональну політику з європейськими стандартами, підвищити ефективність використання міжнародної технічної та фінансової допомоги (зокрема в рамках інструменту Ukraine Facility, програм Horizon Europe, Digital Europe, Interreg Europe), а також створити передумови для залучення приватних інвестицій у високотехнологічні сектори економіки.

Водночас, попри наявність окремих наукових розвідок та пілотних проєктів, в Україні досі відсутнє комплексне, системне дослідження, яке б охоплювало теоретико-методологічні засади, аналіз стану та передумов, а також практичні рекомендації щодо формування регіональних механізмів розвитку на основі смарт-спеціалізації з урахуванням воєнних та післявоєнних викликів. Автор ґрунтовно підійшов до розкриття зазначеної проблематики, опрацювавши значний масив наукової літератури, нормативно-правових актів, стратегічних документів регіонального розвитку та європейських практик. Це підтверджує безперечну актуальність, своєчасність та науково-прикладну значущість обраної теми дисертаційного дослідження, яка відповідає стратегічним пріоритетам державної регіональної політики України та завданням повоєнної відбудови економіки.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації Бурдейного О.І., відповідають вимогам до такого виду досліджень. Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації забезпечені наступним:

Автор коректно застосував комплекс взаємодоповнюючих загальнонаукових (діалектичний, історичний, логічний, аналіз, синтез, індукція, дедукція, абстрагування, узагальнення, систематизація) та спеціальних методів дослідження, зокрема: порівняльно-правового (для аналізу нормативно-правового забезпечення смарт-спеціалізації в Україні та ЄС), системного аналізу (для дослідження інституційної взаємодії між різними рівнями публічного управління), кейс-аналізу (для вивчення досвіду впровадження смарт-спеціалізації в окремих європейських регіонах), методу моделювання (для розробки моделі застосування концепції на регіональному рівні та цифрово-інституційної екосистеми управління S3), а також методу побудови дорожніх карт (для розробки операційного плану впровадження національної політики смарт-спеціалізації). Коректне поєднання цих методів забезпечило валідність, достовірність та всебічність отриманих результатів, а також їхню відповідність меті та завданням дослідження.

Теоретична база роботи є репрезентативною та охоплює 267 найменувань використаних джерел, включаючи фундаментальні праці провідних вітчизняних та зарубіжних учених у сфері публічного управління, регіональної економіки, інноваційної політики (О. Амоша, І. Сторонянська, Д. Форей, П. Маккан, К. Морган та ін.), нормативно-правові акти України та Європейського Союзу, стратегічні документи регіонального розвитку, офіційні звіти міжнародних організацій (Європейська Комісія, OECD, Світовий банк, Спільний дослідницький центр ЄС – JRC), аналітичні матеріали Європейської платформи смарт-спеціалізації (S3 Platform) та дані відкритих цифрових платформ. Така джерельна база забезпечила ґрунтовне опрацювання теми та об'єктивність отриманих результатів.

Структура роботи є логічною, чіткою та дозволяє послідовно вирішити поставлені завдання: перший розділ присвячений теоретико-методологічним засадам смарт-спеціалізації (визначенню сутності, еволюції, типології, механізмам застосування та ґенезі в ЄС); другий – аналізу стану та передумов формування регіональних механізмів розвитку смарт-спеціалізації в Україні

(оцінка нормативно-інституційного середовища, аналіз стратегій розвитку регіонів, визначення бар'єрів та викликів); третій – розробці стратегічних напрямів удосконалення публічного управління регіональним розвитком на засадах смарт-спеціалізації (кращі практики ЄС, формування регіональних стратегій, удосконалення інституційно-організаційного механізму в умовах діджиталізації). Кожен розділ завершується аргументованими висновками, що в комплексі створює цілісну доказову базу.

Крім того, результати дослідження впроваджено в практичну діяльність органів державної влади та громадських організацій: Одеської обласної державної адміністрації (Департамент економіки), Центру підвищення кваліфікації кадрів Національного університету «Одеська політехніка», Громадської організації «Східно-Європейська спілка науковців», Одеської Асоціації дослідників державного управління, що засвідчено наданими довідками про впровадження.

Таким чином, дисертаційне дослідження Бурдейного О.І. характеризується високим теоретико-методологічним рівнем, тема розкрита достатньою мірою. Належно висвітлені теоретичні і прикладні аспекти, що є відмінним сполученням теорії та практики. Отже, дисертаційна робота, характеризується вагомою новизною сформульованих положень, висновків та рекомендацій.

Наукова новизна одержаних результатів. За результатом ознайомлення зі змістом дисертації, публікаціями та матеріалами за напрямами апробації, коректним є висновок, що поставлена мета дослідження виконана. Це знайшло відображення в структурі, основних положеннях роботи, сформульованих автором та науковою новизною отриманих результатів.

Наукова новизна дисертації полягає у вирішенні актуального наукового завдання щодо розробки теоретико-методологічних засад і практичного інструментарію формування регіональних механізмів розвитку України на основі концепції смартспеціалізації, спрямованих на підвищення інноваційної активності, конкурентоспроможності та стійкості регіональних економік у воєнному та післявоєнному періодах.

Автором вперше запропоновано систему формування регіональних стратегій смарт-спеціалізації у повоєнний період, яка охоплює 1. Визначення стратегічних напрямків інноваційного зростання; 2. Інституціоналізація смарт-спеціалізації в системі стратегічного планування; 3. Розвиток інноваційної інфраструктури та цифрових хабів; 3. Екологічну та енергетичну модернізацію регіональних економік; 4. Трансфер технологій у секторальні напрями (Green energy, Defense-Tech, BioTech, AgriTech); 5. Формування інституційної екосистеми регіональної співпраці; сформовано операційний roadmap для впровадження політики смарт-спеціалізації у повоєнний період, що включає наступні етапи: I. Ініціація політики смарт-спеціалізації II. Інституціоналізація процесу управління смарт-спеціалізації; III. Аналітична діагностика регіональних потенціалів; IV. Підготовка національного каталогу смарт-спеціалізаційних ніш; V. Формування регіональних стратегій смартспеціалізації та дорожніх карт; VI. Запуск пілотних кластерів та інноваційних хабів; VII. Розвиток цифрової інфраструктури моніторингу та оцінювання; VIII.

Масштабування та інтеграція у політики сталого розвитку; запропоновано рекомендовані галузі смарт-спеціалізації для регіонів України з урахуванням стратегічних цілей та сучасних умов розвитку у повоєнному періоді

Особливої уваги заслуговують: запропонована автором типологія смарт-спеціалізації; розроблені модель застосування концепції смарт-спеціалізації на регіональному рівні в контексті визначених принципів безпековості, сталості, інноваційності та інклюзивності, що розпочинається із вибору кількох пріоритетних напрямків розвитку та модель взаємодії суб'єктів інноваційної екосистеми у контексті реалізації концепції смарт-спеціалізації в умовах цифрової трансформації; пропозицій щодо інституційної моделі взаємодії та залучення стейкхолдерів для підтримки; сформована дорожня карта цифрової інтеграції інституцій S3. Не менш цікавими є авторське визначення смарт-спеціалізації як узагальненої концепції регіонального розвитку та запропонована теорія «сталого розвитку та зростання, інновацій та формування сприятливого безпекового середовища».

Запорукою отриманої наукової новизни, як видається, є повнота дослідження проблеми та вдало обраний методичний інструментарій, що є важливою складовою дійсних наукових пошуків.

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях та відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Основні положення та результати дисертаційного дослідження достатньо повно відображені у наукових публікаціях автора. За темою дисертації опубліковано 10 наукових працях, з яких 4 статті – у наукових фахових виданнях України (категорія «Б»), а також висвітлено у виданнях, індексованих у міжнародних наукометричних базах, що підтверджує їх належну апробацію, визнання науковою спільнотою та відповідність сучасним вимогам до наукових публікацій. Кількість та якість публікацій відповідають вимогам МОН України щодо висвітлення основних наукових результатів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Аналіз змісту опублікованих праць свідчить про їх відповідність темі дисертації та основним положенням, викладеним у роботі. Належним чином визначено особистий внесок автора у праці, опубліковані у співавторстві (зокрема, у статтях з Карпенко Л.М., Іжею М.М., Чернегою С.Є., Поповичем Д.Л. та ін.); чітко зазначено, які саме результати отримані особисто дисертантом, а які – у співавторстві. Наукові публікації автора пройшли достатню апробацію на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях – 5 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях (м. Луцьк (2023), м. Одеса (2023, 2024, 2025)), що дозволило отримати фахову оцінку наукової спільноти, виявити дискусійні аспекти та уточнити окремі положення роботи.

Робота є оригінальним, самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі використані джерела – наукові публікації, монографії, нормативно-правові акти України та Європейського Союзу, стратегічні документи регіонального розвитку, офіційні звіти міжнародних організацій (Європейська Комісія, OECD, Світовий банк, Спільний дослідницький центр ЄС – JRC), аналітичні матеріали Європейської платформи смарт-спеціалізації (S3 Platform), дані відкритих

цифрових платформ тощо – мають коректні бібліографічні посилання, оформлені відповідно до чинних стандартів (ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»).

Пряме або опосередковане цитування чужих ідей, тверджень, результатів досліджень супроводжується відповідними посиланнями на джерела. У роботі відсутні будь-які ознаки фабрикації (вигадування даних чи фактів, яких не існує), фальсифікації (свідомої зміни або підробки вже наявних результатів досліджень), компіляції (некоректного поєднання запозичених текстів без належного аналізу, узагальнення та критичного осмислення), самоплагіату (використання раніше опублікованих власних текстів без належних посилань або без зазначення, що вони вже були опубліковані), а також обману (навмисного подання неправдивої інформації про результати дослідження, обсяг виконаної роботи, особистий внесок тощо).

Дисертаційне дослідження пройшло перевірку на наявність текстових запозичень відповідно до внутрішніх вимог Національного університету «Одеська політехніка» з використанням відповідних програмних засобів. Результати перевірки підтверджують високий рівень оригінальності тексту та відсутність некоректних запозичень.

Враховуючи вищенаведене можна стверджувати про відсутність порушень академічної доброчесності. Дисертант неухильно дотримувався фундаментальних принципів академічної доброчесності, визначених Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», а також «Кодексом академічної доброчесності Національного університету «Одеська політехніка»». Дисертаційна робота є самостійним, оригінальним науковим дослідженням, виконаним з дотриманням принципів академічної доброчесності. Текст дисертації не містить запозичень без відповідних посилань, а використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела.

Значення роботи для науки, практики та суспільства. *Теоретична цінність* дисертаційного дослідження Бурдейного О. І. полягає в розвитку теорії публічного управління регіональним розвитком через обґрунтування концепції смарт-спеціалізації як багатоаспектної категорії, що поєднує економічну модернізацію, управління знаннями та регіональну інноваційну політику. Автором систематизовано наукові підходи до розуміння смарт-спеціалізації (як підходу, процесу, стратегії, політики та інструменту), уточнено її понятійно-категоріальний апарат, розроблено авторську типологію (за шістьма класифікаційними ознаками), а також запропоновано теорію «сталого розвитку та зростання, інновацій та формування сприятливого безпекового середовища», яка адаптує європейську методологію до українських реалій повоєнного періоду. Крім того, вагомим теоретичним внеском є обґрунтування моделі Triple Helix як інституційно-функціональної основи реалізації стратегій смарт-спеціалізації, що поглиблює розуміння механізмів взаємодії держави, бізнесу та науки в інноваційному процесі, а також розробка комплексної цифрово-інституційної екосистеми управління S3, яка інтегрує організаційні, інституційні, технологічні та комунікативні аспекти.

Практичне значення отриманих результатів є високим та багатоаспектним.

Результати дослідження мають безпосереднє практичне значення та можуть бути використані центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, агентствами регіонального розвитку, кластерними організаціями, університетами та іншими стейкхолдерами для:

– оновлення регіональних стратегій розвитку на період до 2027 року та наступні стратегічні цикли, зокрема в частині визначення пріоритетних напрямів економічної діяльності на засадах смарт-спеціалізації, обґрунтування механізмів залучення стейкхолдерів до EDP-процесу, а також розробки системи моніторингу та оцінки результативності на основі KPI;

– побудови регіональних профілів, які включають оцінку інноваційного потенціалу (витрати на R&D, патентна активність, наявність інноваційної інфраструктури), людського капіталу (освітній рівень, міграційні тенденції, наявність STEM-фахівців), інфраструктурно-технологічних ресурсів (промислові потужності, лабораторії, цифрова інфраструктура) та промислово-ринкових компетенцій (кластерна присутність, експортні можливості, промислові ланцюги);

– визначення смарт-ніш (пріоритетних видів економічної діяльності) на основі запропонованого алгоритму, що поєднує аналітичну діагностику (розрахунок коефіцієнтів локалізації виробництва за методологією Європейської кластерної обсерваторії), процес підприємницького відкриття (EDP) із залученням бізнесу, науки та громадськості, а також участь стейкхолдерів у форматі регулярних EDP-сесій, робочих груп та публічних консультацій;

– формування інноваційних екосистем на засадах моделей Triple Helix (держава-бізнес-університети) та Quadruple Helix (з додатковим залученням громадянського суспільства), створення регіональних інноваційних хабів, центрів трансферу технологій, бізнес-інкубаторів та акселераторів;

– створення цифрових платформ моніторингу ефективності реалізації стратегій смарт-спеціалізації на основі системи KPI, стандартів управління даними (Data Governance) та інструментів Business Intelligence та геоінформаційних систем (GIS);

– підвищення інституційної спроможності регіонів у повоєнний період, зокрема через запровадження регіональних рад S3 (дорадчо-аналітичних органів при ОДА), створення Національного центру моніторингу смарт-спеціалізації при Мінекономіки, а також через розробку та впровадження програм підвищення кваліфікації державних службовців з питань стратегічного планування та смарт-спеціалізації.

Отримані результати впроваджено в практичну діяльність низки органів державної влади та громадських організацій. Зокрема, результати дисертаційного дослідження впроваджено у діяльність Одеської обласної державної адміністрації (Департамент економіки) – використано при підготовці пропозицій до оновлення регіональної стратегії розвитку Одеської області в частині визначення пріоритетних галузей смарт-спеціалізації (морська економіка, логістика, харчова промисловість, креативні індустрії) та механізмів залучення стейкхолдерів до EDP-процесу; у діяльність Громадської організації «Східно-Європейська спілка науковців» – при підготовці аналітичних матеріалів та експертних висновків щодо впровадження концепції смарт-спеціалізації на регіональному рівні, а також при розробці рекомендацій для органів місцевого

самоврядування; у діяльність Центру підвищення кваліфікації кадрів Національного університету «Одеська політехніка» – матеріали дослідження використано при розробці навчальних програм з підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування з питань стратегічного планування регіонального розвитку та смарт-спеціалізації; а також у діяльність Одеської Асоціації дослідників державного управління – при організації круглих столів та науково-практичних заходів з питань регіонального розвитку. Наявність відповідних довідок про впровадження засвідчує практичну значущість та затребуваність результатів дослідження з боку суб'єктів публічного управління та інститутів розвитку. Запропоновані автором моделі та рекомендації можуть бути використані при розробці оновлених регіональних стратегій розвитку на період після 2027 року, при підготовці змін до чинного законодавства у сфері регіональної політики та інноваційної діяльності, а також у навчальному процесі закладів вищої освіти при підготовці фахівців за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Таким чином, теоретична та практична цінність дисертаційного дослідження є безсумнівною, а отримані результати мають значний потенціал для широкого застосування в процесах регіонального управління та повоєнної відбудови України.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертаційної роботи. Позитивно оцінюючи отримані результати дисертаційного дослідження, підкреслюючи їх наукову та практичну цінність, вважаємо за необхідне звернути увагу на певні дискусійні положення, що містяться в роботі:

1. У роботі автору доцільно було б обґрунтувати, що зведення застосування смарт-спеціалізації виключно до забезпечення регіонального розвитку промисловості (як це частково відображено у Державній стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 рр., де акцент робиться на промисловому розвитку та інфраструктурних проєктах) входить у пряму суперечність з фундаментальною ідеєю смарт-спеціалізації, що впроваджується в Європейському Союзі. Відповідно до європейської методології, галузева пріоритетність підтримки (тобто вибір «переможців» на рівні галузей) виключається повністю. Натомість на смарт-спеціалізацію покладається завдання відходу від традиційної промислової політики шляхом підтримки не певних, хай навіть вельми нових і прогресивних галузей (наприклад, нанотехнологій, біотехнологій, ІКТ), а власне інновацій у найбільш перспективних сферах регіональної економіки, які далеко не завжди мають бути представлені саме промисловістю. Це можуть бути інновації у сфері послуг (наприклад, фінансові технології, освітні послуги), соціальні інновації, інновації у сфері креативних індустрій (дизайн, музика, кіно, відеоігри), агротуризмі, реабілітаційних послугах для ветеранів тощо. У роботі автор переважно робить акцент на високотехнологічних галузях промисловості (оборонка, машинобудування, ІТ), що не повністю розкриває весь спектр можливостей смарт-спеціалізації, особливо для регіонів з домінуючим аграрним або сервісним сектором. Бажано було б у висновках до роботи чіткіше наголосити на неприпустимості ототожнення смарт-спеціалізації з підтримкою певних галузей промисловості, а також розширити перелік потенційних смарт-спеціалізацій для різних типів регіонів за рахунок невиробничих та соціальних інновацій.

2. Зміст дисертації є логічним та структурованим, однак автор здебільшого зосередився на формуванні та реалізації регіональних стратегій (тобто на процесах стратегування), а не врахував у достатній мірі потребу саме у визначенні смарт-спеціалізації регіонів України як необхідної передумови для розробки таких стратегій. Варто було б більш ґрунтовно оцінити та систематизувати інструменти для аналізу регіональних ресурсів, включаючи: людські ресурси (якість, кількість, освітній рівень, міграційна активність, наявність фахівців зі STEM-спеціальностей), науково-дослідну базу (кількість наукових установ, витрати на R&D, патентна активність, рівень комерціалізації наукових розробок), технологічну інфраструктуру (наявність технопарків, бізнес-інкубаторів, лабораторій, центрів трансферу технологій), доступ до сировинних матеріалів та інших ресурсів (земельних, водних, енергетичних, корисних копалин), а також такі фактори, як транспортно-логістична доступність, інвестиційна привабливість, рівень розвитку цифрової інфраструктури, наявність кластерних ініціатив тощо. Поглиблений аналіз цих факторів дозволив би більш обґрунтовано визначати конкурентні переваги регіонів та формувати відповідні смарт-ніші. Хоча окремі елементи такого аналізу в роботі присутні (зокрема SWOT-аналіз та TOWS-аналіз у розділі 2), їх варто було б систематизувати та представити у вигляді уніфікованої методики оцінки потенціалу смарт-спеціалізації.

3. Обрання пріоритетів смарт-спеціалізації має спиратися на глибокий, кількісно виражений аналіз статистичних даних та тенденцій регіональної та національної економіки. Дослідження було б більш повним та аналітично переконливим, якби автор у розділі 2 визначив галузі, що становлять основу спеціалізації регіонів України у довоєнний (2015–2021 рр.) та воєнний (2022–2024 рр.) час, застосувавши при цьому кількісні методи, зокрема метод розрахунку коефіцієнтів локалізації виробництва (Location Quotient), який активно використовується Європейською кластерною обсерваторією (European Cluster Observatory) та Спільним дослідницьким центром ЄС (JRC) для ідентифікації потенційних кластерів та сфер спеціалізації. Розрахунок коефіцієнтів локалізації за різними показниками (зайнятість, обсяг виробництва, кількість підприємств, експорт) дозволяє визначити, у скільки разів концентрація даної галузі в даному регіоні є вищою (або нижчою), ніж у середньому по країні, що дає об'єктивне підґрунтя для вибору пріоритетів смарт-спеціалізації. Такий аналіз особливо важливий для старопромислових та аграрних регіонів України, де необхідно визначити реалістичні «точки зростання» з урахуванням наявної ресурсної бази та обмежень. Використання цього методу (хоча б для 2–3 пілотних регіонів як ілюстрація) значно підвищило б методологічну строгість роботи та обґрунтованість запропонованих рекомендацій. В роботі такий аналіз представлений лише фрагментарно.

4. Методологічна та практична значущість результатів дослідження значно б зросла, якби у роботі було сформовано та представлено комплексну методику оцінки потенціалу смарт-спеціалізації регіонів, яка б використовувалася при аналізі та виборі пріоритетних напрямів розвитку територій, а також при формуванні регіональних стратегій соціально-економічного розвитку. Така методика могла б включати: (а) оцінку інноваційного потенціалу (витрати на

R&D, патентна активність, кількість дослідників на 10 тис. населення, наявність інноваційної інфраструктури); (б) оцінку ринкового потенціалу (частка регіону в національному експорті, динаміка зайнятості у пріоритетних галузях, рівень інвестиційної привабливості); (в) оцінку інституційної спроможності (наявність агентств регіонального розвитку, досвід участі у міжнародних програмах, рівень залучення стейкхолдерів до процесу стратегування); (г) безпекову оцінку (вплив воєнних дій на економіку регіону, рівень руйнувань інфраструктури, близькість до зони бойових дій). Запропонована автором у розділі 2 класифікація регіонів на тилові, прифронтові та фронтові є важливим кроком, однак вона потребує кількісного наповнення та операціоналізації через систему індикаторів, що дозволило б не тільки якісно, але й кількісно оцінювати готовність регіонів до впровадження смарт-спеціалізації.

5. Основним інструментом реалізації смарт-спеціалізації часто називають кластер. Тому автору у розділі 1 слід було б поглибити теоретичне дослідження понятійного апарату, провівши розгорнуте порівняння ознак, цілей, механізмів та відмінних характеристик між смарт-спеціалізацією (як стратегією диверсифікації та інноваційного розвитку) та кластерною стратегією (як інструментом підвищення конкурентоспроможності підприємств у межах певної територіальної концентрації). Доцільно було б визначити спільні риси (концентрація ресурсів, залучення стейкхолдерів, підтримка інновацій) та відмінності (смарт-спеціалізація є більш широкою стратегією, що охоплює також сфери за межами традиційних кластерів, орієнтується на міжгалузеву та міжсекторальну кооперацію, передбачає активний пошук нових «ніш» через EDP, тоді як кластерна стратегія часто зосереджена на підтримці існуючих виробничих ланцюгів). Чітке розмежування цих понять дозволило б уникнути концептуальної плутанини, яка іноді виникає при читанні роботи (коли автор використовує терміни «кластер» та «смарт-спеціалізація» майже як синоніми). Бажано було б доповнити розділ порівняльною таблицею, де будуть систематизовані ключові відмінності між смарт-спеціалізацією та кластерною стратегією за такими критеріями: мета, об'єкт, підхід (bottom-up vs. top-down), механізм визначення пріоритетів, роль держави, джерело зростання, географічний фокус, часовий горизонт, основні інструменти реалізації.

Водночас, наведені зауваження суттєво не впливають на зміст дисертації, якість висновків та обґрунтованість положень наукової новизни, не знижують її наукової та практичної цінності, а радше відображають складність та багатоаспектність досліджуваної проблематики і можуть розглядатися як напрями подальших наукових розвідок.

Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам. З огляду на актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків, вважаю, що дисертаційна робота Бурдейного Олега Ігоровича на тему «Публічне управління регіональним розвитком на основі концепції смарт-спеціалізації в Україні» є завершеною, самостійно виконаною, цілісною та логічно структурованою науковою працею, яка містить нові науково обґрунтовані теоретичні положення та практичні рекомендації у сфері публічного управління регіональним розвитком. В роботі

вирішено важливе науково-прикладне завдання – розроблено теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій формування регіональних механізмів розвитку України на основі концепції смарт-спеціалізації, спрямованих на підвищення інноваційної активності, конкурентоспроможності та стійкості регіональних економік у воєнному та післявоєнному періодах.

Рівень проведеного дослідження та його практична спрямованість свідчать про наукову зрілість здобувача, який продемонстрував глибоке знання предмета дослідження, володіння сучасними методами наукового пізнання, здатність до системного аналізу та синтезу нових наукових знань в галузі стратегічного планування регіонального розвитку.

Враховуючи вищезазначене можна констатувати, що за своїм змістом, структурою, методологічною основою, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням, а також оформленням дисертаційна робота Бурдейного О. І. повністю відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами) та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (із змінами). Робота відповідає паспорту спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» за галуззю знань 28 «Публічне управління та адміністрування», оскільки виконана в межах таких напрямів досліджень, як регіональне управління, інноваційний розвиток територій, стратегічне планування, публічна політика та адміністрування. А автор дослідження, Бурдейний Олег Ігорович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент,
професор кафедри
економіки та економічної безпеки
Університету митної справи та фінансів,
доктор наук з державного управління,
професор О. Ю. БОБРОВСЬКА